

SREDNJA POGREŠKA JEDINICE TEŽINE

Pod istim naslovom upozorio sam u Geodetskom listu broj 10—12 godišta 1981. na neispravnost tog (ne)stručnog izraza. Moj prigovor bio je npr. prihvaćen u udžbenicima [2] i [1], u kojima je taj izraz strogo izbačen. Tako u [2] na str. 89 imamo poglavlje: »5.7. Računanje srednje pogreške mjerenja jedinične težine«. Time je egzaktno rečeno o čemu se radi, tek ostaje pitanje da li tu stilizaciju treba ubuduće zamijeniti kraćim odabranim izrazom, jer se radi o vrlo često upotrebljavanom pojmu. U [1] se upotrebljava izraz »referentna srednja pogreška«, koji je svakako bolji od upravo **kompromitirajuće pogrešnog izraza »srednja pogreška jedinice težine«**, kojem kao takvom nema mjesta pogotovo u časopisu koji je deklariran (i subvencioniran!) kao »znanstveni«. Kako se on ipak snagom inercije (nipošto ne snagom logike!) pojavljuje, smatram se prinuđenim da ponovo upozorim da se takav izraz mora korjenito izbaciti.

Izraz »srednja pogreška jedinice težine«, koja se veličina označuje sa m_0 , nastao je ropskim prijevodom sa njemačkog. U njemačkom, kao što je poznato, mnogo se koristi mogućnost složenica (zbog slabo izražene deklinacije!), čime se dolazi do jednorječnih stručnih izraza. To je slučaj i s izrazom »mittlerer Gewichtseinheitsfehler«, koji je i u samom njemačkom zapravo nezgodan. To se dobro vidi i u [3], gdje autor na str. 76 veli: »Der mittlere Gewichtseinheitsfehler ist der mittlere Fehler eines Messwertes (dakle **mjerenja**, a ne **jedinice težine**) vom Gewicht Eins.« Iskonski prevodilac je to preveo sa »srednja pogreška jedinice težine«, što je verbalno **ispravno** prevedeno, dok to sadržajno po smislu hrvatsko-srpskog jezika ispada besmislica. To je i opet dokaz da ne može stručnu materiju prevoditi nestručnjak makar i perfektno vlada dotičnim jezikom, jer iskonskom prevodiocu očito nije bilo jasno značenje tog pojma u računu izjednačenja i teoriji pogrešaka. Osim toga je to dokaz kako se neka izrazita nelogičnost može žilavo održavati i čitavo stoljeće.

U odnosu $p_i = K : m_i^2$ mi potpuno **svojevoljno** odaberemo a priori vrijednost težine $p_i = \text{jedan}$ za npr. mjerenja koja bi se odnosila na stanovitu jednaku duljinu pa bi za takva mjerenja u jednom sistemu izjednačenja srednja pogreška imala konstantnu vrijednost $m_0 = \sqrt{K}$. Time su, po pretpostavljenoj ovisnosti težine o duljini, određene i a priori težine p_i za druga istovrsna mjerenja izvršena na nekim drugim duljinama. Obzirom na navedenu svojevoljnost jedinica težine nema nikakve pa ni srednje pogreške. Bez obzira da li težinu $p = 1$ odaberemo npr. za mjerenje na duljini od 100 m, 1 km ili 10 km, dobit ćemo izjednačenjem iste vrijednosti. Često težinu $p = 1$ pripišemo pogrešci mjerenja na jedan hektometar, jedan kilometar, mjerenju u jednom girusu itd. Iz navedenih razloga smatram da je srednja pogreška m_0 najbolje karakterizirana relativno kratkim izrazom »**jedinična pogreška**«. To je zapravo jedinična mjera po kojoj prosuđujemo srednju pogrešku ostalih mjerenja odnosno njihovu točnost.

LITERATURA:

- [1] Feil, L.: »Teorija pogrešaka i račun izjednačenja I«, rukopis udžbenika pripremljen za štampu.

-
- [2] Klak, S.: »Teorija pogrešaka i račun izjednačenja«, udžbenik, Sveučilište u Zagrebu, 1986.
- [3] Reissmann, G.: »Die Ausgleichsrechnung«, 5. Auflage 1980, VEB Verlag für Bauwesen, Berlin.

F. Braum